

Životní příběh Jindřišky Jirsové

*30. srpna 1933

Libčeves, okres Bíliny

Pro projekt

Příběhy našich sousedů

Vypracovali žáci ZŠ Hradská 894 Humpolec

Pavλίna Tůmová

Nela Urbanová

Karolína Bromová

Vojtěch Kostka

Paní Jindřiška Jirsová se narodila 30. srpna 1933 ve vsi Libčeves, která se nachází v okrese Bíliny. Její tatínek byl strážmistr četnictva v Břešťanech u Bíliny. „Když roku 1938 němečtí fašisté obsadili Sudety, museli jsme doslova narychlo odejít. Tatínek byl přeložen na Lipnici nad Sázavou, což bylo pro něho štěstí. Když se po válce vrátil do Břešťan, lidé se divili, že je na živu, protože po něm intenzivně pátralo gestapo,“ vyprávěla Jindřiška. Tatínek paní Jirsové velmi pronásledoval Henleinovce, rozpouštěl jejich shromáždění a snažil se je izolovat od společnosti.

Na Lipnici rodina zůstala do roku 1945. Jindřiščin rodiče chtěli, aby jejich dcera chodila na gymnázium, jenže autobusy po válce jezdily nepravidelně. A tak Jindřiščin tatínek požádal o přeložení někam k trati, aby mohla Jindřiška dojíždět do školy. Byl přeložen do Lípy u Havlíčkova Brodu, odkud mohla dojíždět do gymnázia v Havlíčkově Brodě. Tam chodila do tercie a kvarty. Jenže roku 1948 po únorovém převratu byl tatínek tzv. vyakčněn a do tří dnů se musela rodina z Lípy opět vystěhovat. Protože byl tatínek velmi aktivní jako náčelník Sokola a byl v národně socialistické straně, byl víceméně z trestu přeložen do Senožat u Humpolce a měl na starosti obvod Senožaty a Želiv. Také velmi obdivoval paní poslankyni Miladu Horákovou, která byla popravena.

V Senožatech se Jindřiška setkala se svým budoucím manželem. Úplně poprvé se potkali, když Jindřiška nastoupila v bleděmodrých tepláčkách s bandaskou borůvek do autobusu. Nebylo jinde místo než vedle Vojtěcha. Ten se právě vracel z Humpolce, kde si od starších spolužáků kupoval učebnice, protože dálkově studoval gymnázium při těžké práci na statku. „Vojtěch Jirsa později říkal, že byl překvapen mými výbornými úsudky,“ vzpomínala Jindřiška. A když vystupoval na náměstí v Senožatech, tak se ho hoši ptali, jestli už ji zná, prohlásil: „Že váháte a budu s ní chodit.“ Trvalo jim to ještě další dva roky. Teprve v roce 1950 spolu začali tak nějak chodit a roku 1955 se vzali.

Jindřiška musela změnit havlíčkobrodské gymnázium za humpolecké, kde nastoupila 1. září 1948 do kvinty. Na témže gymnáziu maturovala roku 1952. Poté se hlásila na medicínu. V té době byla výhoda, že vysoké školy poskytovaly místa pro studenty jednotlivých gymnázií, takže když se student hlásil na vysokou školu, měl už vlastně jistotu, že bude přijat. Protože Jindřiščin tatínek v té době velmi onemocněl anginou pectoris a Jindřiščin bratr chtěl jít také studovat, Jindřiška nemohla počítat s tím, že by ji rodina mohla finančně zajistit. Proto šla učit do pohraničí, kde bylo neustále málo učitelů. Začala učit v Dubé u Doks na základní škole a současně začala dálkově studovat učitelství pro základní školy. Protože Jindřiška věděla, že jsou koleje, stipendia a podobně, přihlásila se za dva roky na vysokou školu. Zažádala o studium druhého ročníku pro učitelství na střední školy. Do druhého ročníku byla přijata pod podmínkou, že splní zkoušky za první a druhý ročník souběžně. Zvládla to a v roce 1957 promovala. V té době manžel dostal místo na střední zemědělské škole v Kloboukách u Brna. Jindřiška tam dostala místo na základní škole. V Kloboukách spolu byli do roku 1964,

kdy manžel získal místo na střední zemědělské škole v Humpolci. Proto se oba do Humpolce vrátili.

Protože v Humpolci nebyli žádné volné byty, už byly rozebrány, tak si museli z nouze začít stavět barák s pouze ušetřenými 20 tisíci. Dále ještě museli nakoupit i nový nábytek, a tak dále. A proto si spoustu peněz půjčili. Jindřiška: „Vzpomínám si, že už jsme snad byli oba v důchodu, kdy manžel říkal, že už žádné půjčky nemáme.“

V Humpolci byli manželé velice spokojeni, jenže přišel rok 1968 a manžel byl nucen odejít ze školy. Začal pracovat jako zootechnik na státním statku v Dolním Městě, který patřil ředitelství v Ledči nad Sázavou. Pan Jirsa tam po dvou letech onemocněl zánětem průdušek, se kterým se léčil přes půl roku, a nebylo možné, aby znovu pracoval v terénu. Naštěstí se dostal na konkurz výzkumného ústavu Ruzyň, s pracovištěm v Benešově. V Benešově ale nechtěl bydlet v podnájmu, a proto tam denně dojížděl. Dojíždění pro něj bylo velice namáhavé, protože ráno odcházel z domova před pátou hodinou a vracel se před devatenáctou hodinou večer. Později už byl tak unaven, že si bral každou středu volno, aby se alespoň trochu vyspal a odpočinul si.

V roce 1989, hned po listopadu, v prosinci rodinu navštívil tehdejší ředitel střední zemědělské školy inženýr Červený a jeho zástupce inženýr Texl a zeptali se pana Jirsy, zda by se do školy nevrátil učit. Tuto nabídku velice rád přijal a na škole zůstal ještě dlouho po dosažení důchodového věku. Jindřiška učila na gymnáziu v Humpolci až do roku 2007, když jí bylo 74 let, protože zastupovala kolegyni, která byla na mateřské dovolené. I když už paní Jirsová na škole neučí, tak na ni stále nemůže zapomenout, protože strašně ráda učila a ráda se se svými studenty i nadále setkává.

„Zrovna dneska mě na chodbě zastavila paní, protože když jsem zastupovala za paní Hrázkovou na mateřské dovolené, tak jsem učila její tetu, která šla studovat medicínu, říkala mi, jak na mě ráda vzpomíná a že moc ráda čerpá z toho, co jsem ji naučila v biologii člověka a vůbec z biologie,“ vyprávěla Jindřiška. To je pro kantora to největší vyznamenání, když studenti rádi vzpomínají, co se naučili, a nejvíc paní Jindřišku potěšilo, když studenti na pedagogické škole v Budějovicích, tam je jedna semestrální zkouška z biologie dítěte, říkali: „Z jinejch gymnázií se to museli učit a my jsme šli úplně jako z oleje, protože jste nás učila biologii člověka.“ Anebo když mi studenti na srazech říkají: „No, my jsme se k vám styděli neumět.“ Paní Jindřišku to hodně potěšilo. Vždycky jim říkala: „Škoda času, ten vždycky plyne jedním směrem. Ten se nikdy nevrací. Je škoda času mého i vašeho. Když máme spolupracovat, tak ať z toho něco máte do života.“

Dnes je paní Jirsová v důchodu. V roce 1989 se starala o syna své dcery a potom ještě i o další dva, protože dcera má tři syny. Je to babička na plný úvazek. Bydlí hned vedle dcery, protože si s manželem vystavěli nad garáží tzv. vejminek. Paní Jirsová je tak šťastná, protože je neustále v kontaktu s jejich rodinou. Druhá dcera žije v Pelhřimově, a buď se s ní může paní

Jirsová jednou do týdne vidět, protože jezdí do Humpolce do práce, anebo spolu skoro každý den telefonují. Je vidět, že obě dcery mají svou maminku rády.

ŽIVOTOPIS PANA JIRSY

Narodil jsem se 6. prosince 1930 v Syrově, okres Dolní Kralovice v rodině zemědělce. Obecnou i měšťanskou školu jsem vychodil v Senožatech. Potom jsem studoval na dvouleté rolnické škole v Humpolci. Po jejím absolvování jsem externě studoval na gymnáziu v Humpolci a při tom jsem pracoval na hospodářství rodičů. V letech 1951-1953 jsem konal vojenskou základní službu. Po jejím skončení jsem původně pracoval jako úředník u krajského výkupního podniku Praha, závod Mělník, odkud jsem přešel jako úředník do Avie v Letňanech. V rámci mládežnické výzvy jsem v této době absolvoval dlouhodobou brigádu v zemědělství - 1,5 roku na státním statku Kralovice u Plzně. V roce 1957 jsem nastoupil do pracovního poměru učitelského v jihomoravském krajském národním výboru a byl jsem přidělen na zemědělskou školu v Kloboukách u Brna. Dálkově jsem studoval na Vysoké škole zemědělské v Brně a promoval v roce 1963. O rok později jsem žádal o přeložení do Humpolce, kde jsem na střední zemědělské škole vyučoval živočišnou výrobu a vykonával funkci vedoucího praktického vyučování. V roce 1966 jsem pro zvýšení zájmu mládeže o zemědělství založil na škole jezdecký klub. Vykonával jsem funkci předsedy klubu a pořádali jsme řadu sportovně společenských akcí. Mimo jiné i celostátní finále Zlaté podkovy zemědělských novin, které se od té doby v Humpolci pravidelně pořádá. V roce 1971 jsem dohodou rozvázal pracovní poměr a nastoupil jsem jako zootechnik v hospodářství na státním statku v Ledči nad Sázavou. V roce 1977 se náš statek sloučil se státním statkem v Chotěboři. Na statku jsem pracoval 10 let až do 31. 12. 1960. Moje práce v provozu byla oceněna resortním vyznamenáním ministerstva zemědělství „vynikající pracovník zemědělství a výživy.“ V roce 1971 jsem společně s profesorem Michalem řešil státní výzkumný úkol aklimatizace importovaných anglických plnokrevníků. Tento výzkumný úkol byl obhájen v roce 1972. Hospodářství rodičů přešlo přes státní statek do JZD. Matka zemřela v roce 1976, otec žije u provdané sestry v Toužimi, okres Karlovy Vary. V roce 1955 jsem se oženil. Manželka je doktorkou pedagogiky, absolventkou fakulty přírodovědných věd vysoké školy pedagogické v Praze. Pracuje jako středoškolská profesorka na gymnáziu v Humpolci. Starší dcera Eva, narozena v roce 1960, ukončila v letošním roce studium na fakultě dětského lékařství Univerzity Karlovy v Praze. Mladší dcera Ivana (1966) na téže fakultě dosud studuje. Napsal pan Jirsa v roce 1972 na kandidátské zkoušky.

V roce 1971, v době normalizace, musel pan Jirsa odejít na státní statek Ledec nad Sázavou, pracoviště Dolní Město. Poté onemocněl bronchitidou, zánět průdušek. Dostal se na konkurz výzkumného ústavu Ruzyň v Praze s pracovištěm Benešov, kde pracoval do roku 1989, období revoluce 17. listopadu. A hned v prosinci přišel pan inženýr Červený a jeho zástupce inženýr Texl a manžel se vrátil hned od ledna roku 1990 na školu, kde prakticky 20 let nesměl působit. Ve 40 letech musel odejít, byl muž v plné síle duševní i fyzické a kantořinu měl také velice rád. Takže učil ještě dlouho přes důchod, přes 60 let, a dokonce dálkově studoval 3 roky veterinární lékařství (učil do roku 1968). Takže měl státnice z latiny na Filozofické fakultě v Brně a tehdy pan ředitel potřeboval učit latinu a paní Jindřiška mu říkala, že latinu zná lépe pan Vojtěch než paní Jindřiška. Takže pan Jirsa do roku 2007, když byl v důchodu, ještě učil latinu na gymnáziu, taky s velkým nadšením. A paní Jirsová taky v roce 2007 nekončila, protože byla ještě na zaskoku za kolegyni a ještě celá léta vedla antropologický kroužek. Bohužel pan Vojtěch v tom létě v červenci 2007 zkolaboval, když na traktůrku sekal trávu na statku, který byl vrácen rodině v Syrově, a dlouho se myslelo, že je to onemocnění srdce. Byl i na vyšetření v Praze a podobně. Začal hubnout a na ultrazvuku se bohužel zjistila rakovina jater. Pan Jirsa byl doma do posledního dechu, protože už se nemuseli dávat opiové injekce, ale náplasti proti bolestem a zeť, který je současně primářem na urologii v Pelhřimově, vozil z nemocnice infuze, a tak je mohl aplikovat panu Vojtěchovi. Pan Jirsa zemřel 30. listopadu roku 2007 v nedožitých 77 let, 6. 12. by mu bylo 77.

STATEK V SYROVĚ

Historie rodiny Jirsů je zajímavá. Na statku bývali hospodáři starostové obcí. Rodina hospodařila na výměře 12 ha, což na Vysočině není nějak moc, není úrodná půda a tak podobně. Od roku 1948 nesměli nikoho zaměstnávat, takže veškerá práce byla na rodině, kde byl tatínek, maminka, pan Jirsa a o 4 roky mladší sestra. Práce na statku bylo opravdu hodně, ale pan Jirsa byl velice zvědavý a rád získával nové a nové vědomosti. Rozhodl se i přes odpor rodičů, že vystuduje gymnázium. Samozřejmě, že to nešlo jen tak, aby odešel z domova a nastoupil do Humpolce na školu. Sám si napsal na ministerstvo školství, dostal osnovy, nakoupil si učebnice a začal se učit. Učil se při práci. Vzpomínal, jak ho tamější farář vyučoval latinu. Nakládal hnůj a při tom ho mladší sestra zkoušela ze slovíček. Takže všechno to učení bylo buď při práci, nebo v noci. V roce 1951 v době maturit, kdy už měl všechny zkoušky z gymnázia, napsal písemné práce, to se ještě psala latina. Paní Jindřiška vzpomíná, jak jí na chodbě spolužačka říkala: „Vojta už je pryč? Vyhodili ho, anebo už je hotovej?“ Latinu tak ovládal, protože se bál, že když se nenaučí, farář ho už učit nebude, že tu písemku zvládl velice lehce a rychle. Takže složil písemné maturitní zkoušky. A v jedné povídce, právě ve sbírce Hořká jádra, vzpomíná, jak těsně před maturitami v době, kdy je tzv. svatý týden, přijeli z okresu s tím, že ve třídě 14 lidí rozhodnutím OVKSČ a místním OEKSČ nepřipustí k maturitě. Z různých důvodů, například pan Jirsa byl synem vesnického boháče, takže byl nepřítel režimu. Nesměl tedy odmaturovat a až po 6 letech, v roce 1957, kdy Jindřiška končila vysokou školu, bylo mu tehdejším zaměstnavatelem povoleno, aby si maturitu

dokončil. V roce 1957 složil maturitu ústní místo z latiny z matematiky, což byl docela oříšek. Začal studovat dálkově zemědělské inženýrství, obor zootechnik.

Jindřiška v té době byla po promoci a chtěla si udělat doktorát, ale v té době nebyly ustanoveny rigorózní zkoušky, tak začala z přebytku volného času studovat s panem Jirsou na zemědělském inženýrství, absolvovala 3 ročníky a po porodu první dcery nemohla dál dálkově studovat. Ale rozšířila si svůj obor o chemii, protože tam musela složit hodně zkoušek z organiky, anorganiky, biochemie, analytické chemie, agrochemie a celé škály dalších, a to pak uplatnila na gymnáziu v Humpolci, protože inženýr Hučík odešel do Brna a nebyl, kdo by tam chemii vyučoval.

Pan Vojtěch nejenže byl pronásledován jako člen rodiny vystěhovaného sedláka a v té době byl shodou okolností už na vojně a nejen, že prožil trauma rodičů i sestry, která také nesměla dále studovat, zkusil i na své osobě a i na své rodině dopady doslova msty lidí, kteří využívali možnosti režimu lidem škodit. Rodina přišla o všechnen majetek.

Pan Jirsa se dožil toho, že statek v Syrově byl vrácen v takovém stavu, že ho nešlo obývat. V místnostech nebyla ani omítka, protože zaměstnankyně JZD tloukly omítku s vápnem, aby měly něco pro slepice. Nedala se tam použít ani okna, ani dveře ani podlaha. Ten statek nebyl v tom stavu, co původně byl, protože si tam děti hrály ve stodole a způsobily požár. Takže stodola, která byla postavena v roce 1929, byla nejnovější částí statku, vyhořela a oheň se rozšířil přes stájovnu, stáje a chlév. Požár se při hašení zastavil až u obytné části statku.

Manžel se pustil do obnovy statku pro zachování památky rodičů. Jeho maminka už byla po smrti a tatínek se mohl vrátit na statek. Bohužel tím, že se tam podíval v době, kdy to ještě k obývání nebylo, natolik ho to rozrušilo, že dostal mozkovou mrtvici. Naštěstí přežil tento stav a neochrnul. Mohl se i za tak dramatických okolností a důsledku ještě vrátit domů.

V roce 1959 po promoci Jindřiška nastupovala na místo na škole v Kloboukách u Brna a pan Jirsa nastoupil jako učitel na střední zemědělské škole a dálkově oba začali studovat na Vysoké škole zemědělské, v roce 1963 měl pan Jirsa promoci a v roce 1964 se vraceli do Humpolce. Paní Jindřiška učila na škole, kde bylo gymnázium spojeno se základní školou, a pan Vojtěch učil na střední zemědělské škole v Humpolci. „Všechna ta léta v Humpolci byla krásná, vím, že v té době nebyly byty, takže jsme byli šťastni, že si můžeme alespoň postavit domek,“ vzpomíná Jindřiška. Rodina pana Jirsy přišla nejen o statek, ale i o veškerý majetek a u paní Jirsově doma to také nebylo skvělé, protože tatínek šel předčasně do invalidního důchodu a bratr studoval v Brně na veterině. Neušetřili samozřejmě nic, když měli tři děti. Takže si Jirsovi postavili v Humpolci domek. Rozměry domku byly docela skromné. Byl to přízemní dům a v roce 1988 domek věnovali starší dceři, která tam dosud bydlí se svojí rodinou a mladší dcera žije v Pelhřimově. V roce 2007 manžel zemřel, bylo mu téměř 77 let, protože to bylo 30. 11. a manžel se narodil 6. 12. Manžel byl velice spokojený, na škole byl zástupcem ředitele pro praxi, sice teoreticky učil, ale zároveň kontroloval práci studentů na školním statku. Bohužel po roce 1968, hlavně v následujících letech až do normalizace

v roce 71, musel odejít ze školy. Protože byl zemědělský inženýr, našel místo v Dolním Městě směrem na Světlou nad Sázavou jako zootechnik. Ta práce pro něho nebyla těžká, byl zvyklý ze svého mládí pracovat v zemědělství, ale přece jenom to mělo nějaké úskalí zdravotní. Museli každý měsíc vážit všechn ten dobytek: skot, prasata a všechno, co tam bylo chováno.

Pan Jirsa onemocněl těžkou bronchitidou, půl roku měl hrozný kašel. Bylo mu doporučeno, aby do provozu nešel, protože nemůže vyléčit celé to onemocnění průdušek. Na konkurzu výzkumného ústavu Ruzyň se manžel dostal na místo, které bylo zaměřeno na odebírání vzorků pramenů vody, která teče do Želivky. Nebyl schopen tam bydlet v podnájmu, čili vlastně denně dojížděl. Ráno autobus jezdil nějak po 5. hodině ten a vracel se okolo 19.00 domů. V posledních letech už byl tak unaven, bylo už mu téměř 60 let. Už si nebral dovolenou, jenom středy, aby se aspoň jeden den mohl vyspat a nemusel vstávat na autobus.

Hned v lednu v roce 1990 začal učit na střední zemědělské škole v Humpolci. Dokonce se stal i třídním. A jako kdyby nepřestal učit, se s velikým elánem ponořil do světa školství. Když odešel do důchodu po té šedesátce, tak byl tak nějak spokojen se svým životem, že se do té školy mohl i přes to všechno vrátit a ty všechny útrapy tak nějak pominuly a zůstal na ně jen čas vzpomínek. Pak přišla bohužel ta nemoc a tím pádem se ten celý život završil.

Pan Jirsa musel opustit školu na základě jeho aktivní činnosti a práce se studenty, protože jim zprostředkovával praktické pobyty v zahraničí. Takže ti studenti střední zemědělské školy mohli o prázdninách na praxi do Anglie nebo do Francie a to mu pak bylo přičteno jaksi ke škodě a nejvíc mu uškodilo, že jeho velká láska ke koním se tady zrealizovala pomocí závodů koní i koňských spřežení - Zlatá podkova, která se každoročně tady v Humpolci pořádá. První Zlatá podkova byla v 70. letech v Přerově. Manželovi se podařilo, že se konala hned další rok v Humpolci. Místní organizace komunistické strany mu dávala za zlé, že obnovil tzv. Selskou jízdu, to byla taková reprezentativní složka strany za první republiky, která reprezentovala venkov. Takže z těchto dvou důvodů: Zlatá podkova a zahraniční stáže studentů.

Pan Jirsa byl na vojně v Brně. V té době byli jeho rodiče vystěhováni na státní statek ve Stvolnu. Panu Jirsovi se stala taková smutná věc. Dostal dovolenku. V Senožatech ho potkala teta a říkala: „Ty jdeš domů? Vaši tam už nejsou, jsou vystěhovaní.“ Manžel to vůbec nevěděl, v té době už spolu s paní Jirsovou chodili, tak bydlel u ní. Jezdili spolu za rodiči a sestrou do Stvolna. Tam byli vystěhováni do dvou místností toho domu. Bylo to pokračování chléva. Nebyl tam záchod, nebyla tam voda, elektřina, nic. Záchod byl společný pro všechno osazenstvo toho statku uprostřed na hnojišti. A další hnojiště bylo pod okny jejich bytu. Takže nemohli ani pořádně otevírat okna. Díky tomu, že rodiče poznali obyvatele Stvolna, si mohli pronajmout výměnkářský domek a nastěhovali se tam. Když se sestra manžela vdala, tak bylo dovoleno všem třem, protože na tom statku museli pracovat, že se mohou s manželem jejich dcery odstěhovat do Toužimi. Všechn majetek jim byl

odebrán. Dobytek si občané Syrova rozebrali, dokonce jeden ten sedlák poslal peníze za jalovici, zbytek majetku byl jaksi zadarmo.

Manžel se obrátil na státní zastupitelství v Pelhřimově s trestním oznámením na neznámého pachatele, než to bylo vyřízeno z Prahy, paní Jirsová si vzpomíná na návštěvu jednoho zaměstnance z ministerstva vnitra, jestli bude jmenovat jména těch, kteří se podíleli na vystěhování rodiny Jirsů. Doma měla záznam a úmyslně ho nevzala, protože ani manžel by nikdy nechtěl, aby bylo zveřejňováno, kdo všechno se podepsal pod souhlas s vystěhováním.

„Ke chvále manžela, že se velice dobře zhostil obnovy statku, aspoň těch částí, co zbyly, toho obytného stavení a toho vejminku. Ono to má moc hezké průčelí ten statek,“ podotýká Jindřiška.

Ted' tam hospodaří rodina starší dcery, hezky se tam o to starají, prostřední vnuk si tam dokonce postavil dům. Statek je pořád v chodu a paní Jindřiška se tam velice ráda vrací, ale dovnitř nejde, tam se jí strašně stýská po manželovi a většinu času tráví na dvoře nebo v sadu.